

Район хаҫачэ 65 сұл тултарчэ

Суд ыйтавьсемпе

Яланах халәхпа пёрле пулнә

Нумай пулмасть эпир пысәк уяв – район айёркеленерепне 65 сұл ситнине паллә тунәччэ. Халә вара, терсрех каласан ёнерхи кун районы «Сентерү ялавэ» хаҫатра ёслекенсемшён, пичет ёсёпе сыхәннә сынсемшён, район хаҫатёне ёсленё вуншар ёсчёншён, ялти корреспондентсемпе хаҫат тусёсемшён уйрама халлә та асра юлмалли кун пулчэ – район хаҫачён пёрремёш номерё пичетленсе тухнәранпа 65 сұл ситрё.

Шәпах ёнтё 65 сұл каялла – 1944 сұлхи майн 5-мешёне тухма тытәннә район хаҫачэ. «Колхозник сасси» ятпа тухса тәнә вәл ун чухне. Унан пёрремёш редакторё Федор Иванович Малышкин пулнә.

1944 сұл. Сәмәл вәхәт пулман. Пётёмпех фронт валли, тәшмана сапса аркатма. Ялсенчэ ёслекенсем те хёраёмсемпе ватә-вётё кәна. Сав вәхәтра район хаҫатне пулса кәларма сәмәл пулман. Хальхи пек әста кадрсем, пичет ёсне лайәх пёлекенсем пулманпа пёрех. Пулләхпа техника бази пирки вара асанма та кирлә мар. Хаҫат кәларакансем редакторпа ответлә секретарё кәна пулнә. Редакци ун чухне кивё йывәс суртра вырнаснә. Унтаппа вәл хайән адресне 3 хутчен улаштарчэ.

Хаҫат каләпәш хальхи пек пулман: унан сурри чухлә кәна. Эрнере пёр хут пичетлесе кәларнә аҫа. Сыраҫа илекенсем 1200 подписчик пулнә. 1980-меш сұлсен вёсёнечэ вара район хаҫачён тиражэ 9 пине яхан та ситрё.

65 сұл. Аҫа кёске вәхәт темә сук. Сәк тапхәрта сёршым пурнәсёнечэ палләймәла улашанусем сахал мар пулса иртрёс. Вёсемпе район хаҫачён кунсүл те уйрәлми сыхәннә.

Паләртса хәварнәччэ, малтанах район хаҫачэ «Колхозник сасси» ятпа пичетленнэ. 1959 сұлхи август уйәхёчөн тухса тәнә вәл. Тёрлө сүлсөнчэ Ф.И. Малышкинсәр пусне хаҫат редакторёсем пулса П.П. Павлов, Ф.А. Марков, А.Г. Тимофеев, А.Е. Соловьёв, П.С. Семенов, И.Г. Мешаков, А.П. Оньков, Г.И. Ульянов ёсленё.

1959 сұлхи августн 30-мешёне Муркаш районне пётёрнө май район хаҫачэ те тухма пәрахнә. Муркаш районне иккёмёш хут 1964 сұлхи февраль уйәхёчөн йёркеленё. Ун чухне 1965 сұлхи

апрелён 2-мешёчөн Шупашкар районёе пёрле «Ленинец» хаҫат кәларса тәнә.

Сапла вара 1965 сұлхи апрельте район хаҫачэ сёнёнён тухма тытәннә. Унан ячэ те улшәннә. Район хаҫатне «Сентерү ялавэ» ятпа кәларса тәнә.

1965 сұлтан тытәнса В.Т. Смирнов, А.С. Толмасов, Д.В. Гордеев, В.Д. Шемяков, А.И. Хованский, Г.А. Андреев, Л.М. Шапошников район хаҫачён редакторёсем пулса ёслерёс.

1993 сұлхи ноябрь уйәхёчөн тытәнса район хаҫачён коллективне Раҫсей Федерацийён журналистсен союзён членё Анатолий Иванович Тихонов ертсе пыраты. Район хаҫачён редакцияён паянхи ёсё-хёлё, умри тёллөвёсем пирки каласа пама ыйтнә май вәл сәкна паләртрё:

– Сәк вәхәтра район хаҫатне 3860 сёмьере илсе тәраҫсё. Унан страницисенчэ вулакансене кәсәкпатаракан темәсемпе тёрлө материалсем сахал мар пичетленсёс. Пичетленекен материалсен пахаләхэ те үссе пыраты. Сәкна район хаҫачэ виҫём сұл Мускаври «Пресса» выставкәна хушәннин итөгёсем те сирёплетесёс. Обществәлла эксперт комиссияё сирёплетнө тәрах районы «Сентерү ялавэ» хаҫат «Золотой фонд прессы – 2008» палләна тивёсрө.

Пирён чи пёрремёш задача вәл хальхи вәхәтшән юрәхлә хаҫат кәларасси пулнә. Малтан вара хаҫата аләпа каләпланә, вырәнти типографире пичетленё. Уйрама халлә пахаләхэ уксахланә.

Сәмахран ёс патне кумса татәклә утәмсен тәвас терёмөр. Перекетленё укса-тенкәле икё компьютер оборудованийё туянтәмәр. Юлташсем урлә PageMaker программин акәлчан чёлпиз хатёрленё виҫёмёш версияне тупса илме май пулчэ. Аҫа алла илтёмөр. Ун чухне хаҫат хатёрлемелли вырәслатнә программәсем пулман. Паләртмалла, уйрама компьютерсене чабаш чёлхинё «хәнәхтарма» сәмәлах пулмарё. Сёнишён сине тәнә май умри пур йывәрләхсене те кёске тапхәрта татса пама май килчэ.

Редакция компьютерсемпе каләпланә хаҫат 1996 сұлта кун сүти курчэ. Аҫа «Чувашия» издательствәпа полиграф

комплексёне офсет мелёпе пичетлеме пусларәмәр. Сәмах май каласан, республикәри кәнтәр районсенчи редакцисенчэ компьютерсемпе хаҫат тәвас ёсё 2003 сұлта кәна тытәнчэс.

Редакци финанс тёллөшёнчи тәнәс-ләхэ сине пысәк тимләх уйратпәр. Сёне технологисене ёсё кёртсе пынә май укса-тенкө ёслесе илме те вёрнем тиврө. 2006 сұл итөгёсем тәрах хайён историйёнчэ пёрремёш хут район хаҫачэ тулшлә пулса тәчэ. Таса тупаш 136 пин тенкөле танлашрө. Издательство сурчён (2000 сұлтан тытәнса 2007 сұлччен редакци предприяи шутланнә) продукция сұтса тунә тупашё 2564000 тенкө пулчэ.

2004 сұлхи майн 6-мешёне Чәваш пичет ёсне аталантарассине пысәк тупе хывнәшән район хаҫачэ Чәваш Республикин Президентён Тав сьраёне тивёсрө. Хаҫат страницисенчэ пичетленекен материалсен тематики тёрлө енлө, хальхи вәхәтри пысәк пёлтерёшлө собысисене анлән сұтатма тәрашатпәр. Пёрремёш сұл мар ёнтө «Сентерү ялавэ» республикәри массәллә информация хатёрсене конкурсёсенчэ призерсен шүтёнчэ.

Хальхи вәхәтра та коллектив вәхәтра тан пыма тәрашаты. 2006 сұлта эпир республикәра пёрремёш хаҫат страницисенчэ FTP-сыхән урлә «Чувашия» издательствәпа полиграфик комплексён серверё сине кумарма тытәнтәмәр. Хаҫатан полиграфи тёллөшөнчи пахаләхэ сәпла майпа паләртмаллах лайәхланчэ.

Пирён умри тёллөв – район хаҫатне тёрлө тёспе пичетлеме тытәнасси. Енчөн те эпир хаҫата республикәра компьютерпа пёрремёш каләплама пуҫән-тәмәр пулсан, ку тёллөвө те пурнәслама пулларатпәрәх.

Май килпине усә курса вара хаҫат коректорне О.Ф. Суворована, ответлә секретаре В.Л. Шапошникована, экономика пайён пусләхне А.П. Белована, социаллә пурнәс пайён пусләхне Н.Н. Николаевана, тәп бухгалтерана В.Л. Романована, электронлә набор тата верстка операторне А.А. Белована, Л.В. Ильина печатницәна, кунпа пёрлех район хаҫачёе тачә сыхән тытакансене, ялти корреспондентсене, вулакансене пурне те хавас кәмәл, сөпёс туйән, ырләх-сывләх, телей суннә пуләттәм.

Айәплать сөс мар, хүтёлет те

Суд тёрёслөхө (правосуди) вәл – тёрлө ыйтусемпе тавлашуллә самантсене, правосу нормисене пәснин ыйтавьсене татса парассин патшаләх ёсё-хёлө. Сәк ёсө патшаләх ячёпе судсем туса пыраҫсё. Сәвна май унпа сыхәннә граждәнлә тата уголовнәй ёсёсене суд парәвёсенчэ пәхса тухаҫсё. Суд тёрёслөхө –

не 3 ёс ярса панә. Апелляци инстанцииёнчэ граждәнлә 14 ёс пәхса тухнә, мировой судьясен 3 йышәнәвне пәра-хәсланә, 1 йышәнәва улаштарнә.

Административлә ёсёсене 13 пәхса тухнә. Айәпписенчөн 12 сынна административлә майпа айәпланә. Вәл шутран административлә

коллегилле ёс-хөл, е аҫа пёрремёш инстанции судёнечэ судья татса параты.

РФ Конституцияёне килёшүллөн судсем патшаләх власён виҫө сыпәкёнчөн пёри пулса тәраҫсё. Сәпах та ытти патшаләх влас органёсемпе танлаштарсан, судсөн ёсне-хёлне процессуаллә правиләсемпе сирөп паләртнә.

Муркаш районён территорияёнчэ суд ёсне-хёлне пёрремёш инстанции ЧР Муркаш район сүчэ туса пыратын. Унан йышёнчэ тәваттан. Суд тёрёслөхөн ёсне районта 4 федераллә судья пурнәсләтә: Э.Л. Тарасова, Э.Г. Волков, Э.А. Степанова, С.В. Трихалкин. Кунпа пёрлех пирён районта мировой судьясен 2 участкак пур. Вёсенчэ суд ёсне-хёлне Т.М. Салдыркина тата Е.Г. Никитина мировой судьясем туса пыраҫсө.

2008 сұлта Муркаш район сүчө уголовнәй 139 ёс пәхса тухрө. Преступленисем тунәшән 146 сынна айәпланә, вәл шутран сұл ситменисем 17-ён. Айәпланисенчөн 65 сынна иркрен хәтармалла тунә (вәл шутран сұл ситменисем 3), обязательнәй ёсёсене 10 сынна янә (вәл шутран сұл ситменисем 3), юсанмалли ёсёсене 11 сынна янә, 26 сынна штраф панә (вәл шутран сұл ситменисем 7), условнәй майпа ирөкрен 34 сынна хәтарнә (вәл шутран сұл ситменисем 3).

Кунпа пёрлех 224 представитель ыйтса сырине, сәхава пәхса тухнә. Апелляци йёркипе вара 15 уголовнәй ёс тишкернө, 12 приговора сәвән пекех хәварнә, 1 приговора пәрахаҫланә, 2 приговора улаштарнә.

Иртнө сұл сәвән пекех граждәнлә 403 ёс пәхса тухнә. Вёсенчөн 293 ёс пирки йышәнә кәларнә, сәв шутран 277-шне тивёсрөнө, 16 иск заявленине тивёсрө-мөсөр хәварнә, 97 ёсө пәрахаҫланә, 10 иска пәхса тухмасәр хәварнә, ытти судсе-

штраф панисем 5 сын, ёс-хёлө чарса лартнисем – 7 тёлсөх.

Сәвна паләртмалла. Суд ёсё-хёлөн пахаләхне хакланә чухне чи малтанах приговорсемпе йышәнусене иккёмёш инстанции судёнечэ пәхса тухнине шута илсёсө. 2008 сұлта Муркаш район сүчөн 32 приговорё пирки сәхава панә. Вёсенчөн иккёмёш инстанции сүчө 27 приговора сәплипех хәварнә, 2 приговора пәрахаҫланә тата 3-шне улаштарнә. Приговорсене әплипе улаштармасәрәх хәварасләх шайё 95,2 процентпа танлашаты. Граждәнлә ёссем тёлөшпө 7 йышәнә пирки сәхава панә. Кассаци инстанцииёнчэ пәхса тухнә май 5 йышәнәва сәплипех хәварнә, 2 йышәнәва пәрахаҫланә. Йышәнусене улаштармасәрәх хәварасләх шайё 99,3 процентпа танлашрө. Надзор йёркипе 2008 сұлта Муркаш район сүчөн приговорёсемпе йышәнәвёсене пёрте те улаштарман тата пәрахаҫламан.

2009 сұлхи пёрремёш кварталта район судёнечэ уголовнәй 21 тата граждәнлә 91 ёс пәхса тухнә. Паләртмалла, ёсёсене пәхса тухнә чухне граждәнлә тата уголовнәй законодательствәсемпе пәхнә сроксене пәсни пулман.

Район сүчө суд власён авторитетне, сынсем суд тёрёслөхне шанссине үстерес тёллөвө суд ёсё-хёлө пирки пёлтерсөх тәрәт. Судән ёсё-хёлө пирки Интернет сетёнчэ суд страницине уса пәхсан пётёмпех пөлме пулаты. Кунпа пёрлех пирён ёс-хөл пирки Чәваш Республикинчи пичет изданийёсенчэ те паллашма май пур. Судьясемпе суд аппарачён ёсчөнөсем граждәнсене хайсене интереслентерекен ыйтусемпе ёс кунёсенчэ йышәнәссө.

Э. ТАРАСОВА, Муркаш район сүчөн председателё.

40 сұл тачә сыхәнса

Эпё хаҫатпа сыхән тытма пуслани 40 сұл иртрё ёнтө. Пёрремёш заметка сәлтәвё – Шуркасси ялёнчэ телефон линийё пулман. Сәк хуйхә пирки «Сентерү ялавэ» хаҫата сьраса ятәм. Манән «Хаҫан пулө-ши?» заметкәна пичетлесе кәларчёс. Н. Антонова почтальонка 44 пус гонорар та лөсөс пачө. Манән адреспа киле сьрусем килчёс: «Хисеплө Б. Шурнов. Сирён сьраса асталәх пур. Хаҫатпа сыхәнә тытәр. Сьрусен пайён пусләхө М. Авдеев.» Тепри: «Хисеплө Б. Шурнов. Район хаҫатёнечэ сирён сьрава вуларәмәр. 1968 сұлта Шуркассинчэ телефон пулаты. Сәлампа Муркаш сыхәнә уйрәмөн пусләхө М. Тихонов.» Ку вара мана хаҫатпа тата тачәрах сыхәнә тытма хистерө.

Шупашкар районёнчи Мән Мамәшри ватам школ. 1968 сұл. Эпё класри стена хаҫачён редакторё. Сәв хушәраш култи «Орловец» стена хаҫачён редколлеги членё («Орловец» – пирён култи пионерсен дружини Совет Союзён Геройён, паллә летчик-фронтвик Федот Никитич Орлов ячөпө хисепленнө).

Иккёмөш сәлтәвё. Пирён школа «Пионер сасси» хаҫатран журналистсем килсөх тәрәтчөс. Вёсен заметкисенчэ манән ятәм татәшах пурччө.

Ку кәна мар-ха. Пёррехинчэ шултан таврантәм кәна, мана 4-меш класра вёрәннө

Зинаида Семеновна Троицкая учительница пирён патә ситрё.

– Борис, сана Авдеев ку-расшән, – терө.

Сәмах май, Шаптак Муркашра пурәнәван Михаил Петрович Авдеев ун чухне «Сентерү ялавэ» хаҫатан сьрусен пайён пусләхө пулса ёсленө. Вәл хайённе пёр класра вёрөннө Петр Егорович Троицкий патне Шуркассине хәнана килнө. Ун чухне Петр Егорович – Шурчари 8 сұл вёренмелли шулән завучө, «Сентерү ялавён» активлә йлкорө.

– Эсө-и вәл Б. Шурнов? Сәлам, салам, сәмрәк ялкор, эпё санран сёнёнөн те сөнө материалсем кётетөп. Сьрасах тәр хаҫата, – сөнчө Михаил Петрович.

Сәмах сәмхи нумая пычө, юлашкинчөн вәл сьвәх вәхәтра сьрмалли тематика планне парса хәварчө.

Михаил Авдеев сынсемпе яланах вашават каласма пулларатчө. Нумай сынна хаҫат ёсне явәстарнә вәл, аста сьравсәсем хатёрленө.

Пёррехинчэ манән заметкәсем почта ёсчөнне янипә вәхәтра ситеймөн тата пичетте тухайман. Вара хамах йөлтөр спортсменө пулнә май, шулти уроксем хыҫсән йөлтөр сьраса Муркашә редакция ситрём. Редакция сурчө хальхи гостиница чиркү вырнаснә хушәраччө.

Ку вәл 1968 сұлхи февраль уйәхёчөн пулчө. Редакция суртөнчи пёр пөчөк пүлөми

кётөм.

– Көрөх, көр, Борис шәлләм. Сәлам, салам. Мөнпө килтөн? Материалсене пар, – терө йавашшән Михаил Петрович.

Манән материалсене вуланә хыҫсән:

– Каяҫсө, каяҫсө пичете, Борис, ку материалсем, – тесе хуравларө.

Сьвуллашса кил еннелле сұл тытәрәм.

Сәв кунах редакци фотографёпе Николай Терентьевич Горшковпа паллашрәм. Н. Горшков сән үкерчөксемпе әппаланатчө. Ёс условийёсем ялпәхчө ун чухне. Ку вара аҫа пәшәрхантаратчө паллах, анчәх фотограф хаҫатшән ёслетчө. Вәл хатёрленө сән үкерчөксемпе тепрө кун Хованский редактор паллашатчө. Эрнере виҫө хут тухакан хаҫат валли сән үкерчөксем кирлех.

Маншән майн 5-мешө – чән-чән пичет кунө, «Сентерү ялавэ» хаҫатан 65 сұлхи юбилейө. Хальхи редакция суртөнчөсемпе – А.И. Тихоновпа, В.Л. Шапошниковпа, А.П. Беловпа, унччөн редакцире вай хунә Л. Павловапа (Туктина), А. Черновапа чылаш сұл хушши пёрлө ёсчөме тўр килнөшөн эпё питө кәмәллә. Вёсем район историне пысәк тупе хываҫсө. Аҫа пулсан ёмөтленнө ёмөтөрсөм пурнәсланса пыччәр.

Юбилей ячөпө сире пурне те – сьравсәсемпе таван район хаҫатне вулакансем! **Б. ШУРНОВ** ялкор.

Объявление

Администрация Моргаушского района Чувашской Республики сообщает о заключении договора аренды нежилых помещений – комнаты 1,2 административного здания (УСХ), расположенные на первом этаже в трехэтажном кирпичном здании по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, село Моргауши, ул. Мира, дом 6, площадью 8,0 кв.м. для размещения банка офиса путем публичного предложения.

Основание – постановление главы администрации Моргаушского района Чувашской Республики № 265 от 05.05.2009г.

Начальная цена (размер годовой арендной платы) – 12 000 рублей.

Величина снижения начальной цены - 600 рублей.

Период, по истечении которого последовательно снижается цена предложения - 3 календарных дня.

Цена отсечения (минимальная цена предложения) - 6000 рублей. Для участия в торгах претенденты представляют заявку установленной формы.

Юридические лица дополнительно представляют заверенные копии учредительных документов, опись представленных документов. Прием заявок на заключение договора аренды нежилого помещения по цене первоначального предложения начинается с 6 мая 2009 года по 5 июня 2009 года. Право заключения договора аренды принадлежит заявителю, который первым подает в установленный срок заявку на заключение договора аренды нежилого помещения, подтвердив полный и безоговорочное согласие подписать договор аренды. Договор аренды заключается с арендатором в течение 5 дней с даты подачи заявки.

Прием заявок и ознакомление арендаторов с иной информацией осуществляется по адресу: село Моргауши, улица Мира, дом 6 (здание администрации), кабинеты № 312 и 317, с 8-00 час. до 17-00 час. ежедневно, кроме выходных дней. Тел.: 62-2-66.

Вулакан пултарулахө

Атте лартнә йәмрасем

Пирён пахча хыҫёнчө Шәнкәртататы сәл куҫө, Сұлпа шәрәх кунсенчө Шывө унан пит уҫә.

Сурхи әшә кунсенчө Сар чечөкө лараҫсө, Пыл хурчөсем сёрлесе Йәмра пылне пухаҫсө.

Атте лартнә йәмрасем Сәл куҫ тавра кашлаҫсө, Тәпрари тьмарөсем Таса шыва сыхлаҫсө.

Анна ВОРОБЬЕВА, Мән Сентёр шулчөнчө 6-меш класра вёренекен.